

mediator of the relationship between the objective level of material status and social acceptance. Prospects for further research in this direction are indicated.

Keywords: *social well-being, positive personality traits, orthobiosis, predictors, mediation effect, path diagrams.*

УДК 159.923.2:316.6

Бондарчук О. І.

СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЯК ІНДИКАТОР УСПІШНОГО ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті подано результати емпіричного дослідження особливостей суб'єктивного благополуччя керівників освітніх організацій як індикатора успішності їх життєвого шляху. Висвітлено сутнісні ознаки досліджуваних феноменів. Охарактеризовано ряд соціально-психологічних проблем, що можуть зумовити утруднення, як в успішному розгортанні життєвого шляху управлінців, так і в переживанні ними відповідного почуття суб'єктивного благополуччя.

Визначено емпіричні референти суб'єктивного благополуччя та успішного життєвого шляху керівників освітніх організацій, а також відповідні методики їх дослідження.

Наведено емпіричні дані щодо рівнів суб'єктивного благополуччя керівників освітніх організацій за їх емпіричними референтами – задоволеністю життя, інтересом до нього, послідовністю в досягненні життєвих цілей, позитивна оцінкою власних якостей і вчинків, загальним фоном тональності настрою тощо. За результатами дисперсійного аналізу констатовано найбільшу задоволеність життям управлінців, орієнтованих на служіння (роботу на благо інших людей на гуманістичних засадах).

Висвітлено особливості задоволеності життям і, відповідно, суб'єктивного благополуччя керівників залежно від їх кар'єрних орієнтацій; ступеня орієнтації на самореалізацію в усіх сферах життя, а не лише вертикальну кар'єру; здатності до сприйняття дійсності у нерозривному зв'язку подій минулого, теперішнього, майбутнього; усвідомлення їх впливу на свій життєвий шлях та його успішність.

Окреслено перспективи дослідження, пов'язані насамперед з доцільністю теоретичного обґрунтування, розроблення та апробації програми психологічного супроводу управлінців у контексті сприяння їх успішному життєвому шляху.

Ключові слова: *суб'єктивне благополуччя, керівники освітніх організацій, життєвий шлях особистості, задоволеність життям*

Постановка проблеми. В умовах перманентних соціальних трансформацій і соціальної напруженості в нашій державі зростає значення переживання людиною суб'єктивного благополуччя як свідчення успішності її життєдіяльності у складних ситуаціях сьогодення. Особливої ваги набуває дана проблема для персоналу освітніх організацій та їх керівників, професійна діяльність яких полягає у такій організації освітнього процесу, що сприяє успішній соціалізації прийдешніх поколінь.

Варто зазначити, що в науковій літературі останнім часом йдеться про специфіку розгортання соціалізаційних процесів у річищі парадигми індивідуального шляху розвитку, що базується на визначенні неповторності й унікальності життєвого шляху кожної особистості (К. Абульханова-Славська [1], Т. Титаренко [11] та ін.).

Водночас, на основі теоретичного аналізу літератури (О. Бондарчук [2], Л. Карамушка [10] та ін.) і практики управлінської діяльності керівників освітніх організацій виявлено ряд організаційно-управлінських та соціально-психологічних проблем, що можуть зумовити утруднення у виконанні поставлених завдань. Йдеться, зокрема, про небезпеку викривлення головної місії освіти (освіта вільної особистості, здатної до саморозвитку, інноватора і громадянина) внаслідок вимушеної орієнтації закладів освіти на пошук додаткових джерел фінансування як першочергове завдання через недостатнє фінансове і матеріально-технічне забезпечення освітньої галузі; емоційну напруженість освітянської праці, що значно посилюється в умовах несприятливої соціально-економічної та політичної ситуації в країні.

Ці та інші фактори, тим самим, зумовлюють доцільність психологічного супроводу управлінців на їх життєвому шляху. Важливим завданням такого супроводу є моніторинг успішності розгортання життєвого шляху управлінців за певними індикаторами, серед яких визначальну роль відіграє переживання ними суб'єктивного благополуччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що окремі аспекти досліджуваної проблеми вже були предметом уваги дослідників. Так, з одного боку, відомі роботи з вивчення різних аспектів суб'єктивного благополуччя особистості на різних етапах її життєвого шляху (А. Вотерман [17], Е. Дінер [14], К. Ріфф [16] та ін.). У річищі даних досліджень, зокрема, виокремлено такі ознаки благополуччя, як: суб'єктивність – існування на основі індивідуального досвіду; позитивність вимірювання – не лише відсутність негативних факторів, а наявність позитивних показників; глобальність виміру – глобальна оцінка всіх аспектів життя (фізичного, соціального духовного) протягом певного періоду.

З іншого боку, розроблено концептуальні положення щодо індивідуального життєвого шляху особистості (К. Абульханова-Славська [1], С. Максименко [6] та ін.), в тому числі, у контексті її професійного життя (Г. Балл [2], Ю. Швалб [13] та ін.). Імпонує розуміння сутності життєвого шляху С. Рубінштейном, який вважав, що життєвий шлях людини – це, перш за все, не

рух її в часі, а «підйом» особистості вгору – до кращих проявів своєї людської сутності [9]. При цьому важливо, яку життєву стратегію обирає особистість, що, за К. Абульхановою-Славською [1], виступає як спосіб проектувати своє життя, вирішувати протиріччя між його зовнішніми і внутрішніми умовами, перетворюючи їх відповідно із власними цінностями й смислами.

Саме аналіз життєвого шляху, на думку Ю. Швалба, дозволяє уявити особистість у системі неперервного її розгортання від минулого до майбутнього, де даний час є лише точкою фіксації доконаного минулого і наступаючого майбутнього. Дослідник указує на те, що в даному випадку ключовим поняттям є «подія», яке дозволяє переводити безперервний процес у послідовність дискретних точок, які підлягають усвідомленню [13]. У зв'язку з цим пріоритетним для психологічного аналізу є смисл і цінність (значущість) події по відношенню до індивіда і його життя, які фіксують мотиваційну і змістовну сторони подієвих очікувань [7; 12; 13]. Наскільки ж справдилися чи ні такі очікування, на наш погляд, якраз і визначає модальність переживання людиною суб'єктивного благополуччя. Тим самим суб'єктивне благополуччя може виступати індикатором успішного життєвого шляху особистості.

Разом з тим, показники та чинники суб'єктивного благополуччя керівників освітніх організацій у контексті успішності їх життєвого шляху досліджено недостатньо.

Мета статті – представити результати емпіричного дослідження особливостей суб'єктивного благополуччя керівників освітніх організацій як індикатора успішності їх життєвого шляху

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. З метою дослідження особливостей суб'єктивного благополуччя керівників освітніх організацій як індикатора успішності їх життєвого шляху було використано ряд методик: Шкалу «Індекс життєвої задоволеності» (автор – М. Невгартен та ін., в адаптації В. Паніної [8]), спрямовану на вивчення проявів задоволеності управлінців різним и аспектами свого життєвого шляху; авторську проективну методику «Шлях успішного керівника» [1], Опитувальник «Якорі кар'єри» (Е. Шейн, в адаптації В. Чікер, В. Виноградової [10]), за допомогою якої визначалися кар'єрні орієнтації досліджуваних керівників; методику О. Кроніка, Є. Головахи, Р. Ахмерова «Каузометрія» [5], спрямовану на визначення ставлення до свого життєвого шляху та ступеня його усвідомленості через встановлення кореляційного зв'язку між ранжуванням подій за їх суб'єктивною значущістю для досліджуваного і їх дійсним мотиваційним статусом.

У дослідженні взяли участь 200 керівників закладів загальної середньої освіти з усіх регіонів України, яких було розподілено на групи за статтю (47,5% жінок і 52,5% чоловіків) і віком: до 35 років (32,5%); 35-44 роки (30,0%); 45-54 років (24,0%); 55 і більше років (13,5%).

На першому етапі емпіричного дослідження за Шкалою «Індекс життєвої задоволеності» визначено загальну задоволеність керівників власною життєдіяльністю, яка, відповідно до підходу В. Пайвота та Е. Дінера [15],

слугувала емпіричним референтом суб'єктивного благополуччя досліджуваних (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл керівників закладів загальної середньої освіти за рівнями життєвої задоволеності

Показники задоволеності	Рівні вираженості		
	низький	середній	високий
Послідовність у досягненні життєвих цілей, рішучість, цілеспрямованість	0,0	50,5	49,5
Інтерес до життя	8,0	85,8	7,0
Узгодженість між поставленими та реальними цілями	3,5	74,0	22,5
Позитивна оцінка власних якостей і вчинків	3,5	74,0	22,5
Загальний фон тональності настрою	0,0	63,0	37,0
Загальна життєва задоволеність	11,0	29,5	59,5

Як випливає з даних, наведених у табл. 1, загалом, значній частині керівників властивий доволі високий рівень як загальної задоволеності життям, так і задоволеністю окремими його аспектами.

Так, 59,1% досліджуваних керівників указали на високий рівень загальної задоволеності життям, особливо, щодо послідовності у досягненні життєвих цілей, рішучості, цілеспрямованості (49,5 %). Менше керівники задоволені узгодженістю між поставленими та реальними цілями, а також позитивною оцінкою власних якостей (22,5% досліджуваних). За двома останніми параметрами, і, особливо, щодо інтересу до життя і загального фону тональності настрою переважає середній рівень задоволеності досліджуваних 63,0% і 85,8% відповідно).

При цьому за результатами дисперсійного аналізу встановлено статистично значущі відмінності ($p < 0,01$) у рівнях задоволеності життям управління залежно від вираженості їх кар'єрних орієнтацій, виявлених за опитувальником Е. Шейна «Якорі кар'єри» (рис. 1).

Як видно з рис. 1, найбільш задоволеними життям виявилися керівники, орієнтовані на високу місію служіння. Для осіб з такою орієнтацією, за Е. Шейном, головною цінністю є робота на благо інших людей на гуманістичних засадах. Найменш задоволеними життям виявилися керівники, орієнтовані на стиль «підприємництво», які прагнуть створити власну справу, готові до ризику і не бажають працювати на інших ($p < 0,01$). Останній факт викликає тривогу, адже без підприємницької активності персоналу закладів освіти успішність як освітніх реформ, так і їх життєвого шляху стає доволі сумнівною.

Примітно, що задоволеність керівників чоловічої статі з орієнтацію на інтеграцію стидів життя є дещо вищою, ніж у жінок. Тобто, відповідно до

тракування Е. Шейном [10] змісту даної кар'єрної орієнтації, чоловіки-управлінці більше ніж жінки цінують своє життя, його якість загалом, ніж конкретну роботу, кар'єру, організацію, і не бажають, щоб в їх житті домінувало щось одне – сім'я, кар'єра та ін.

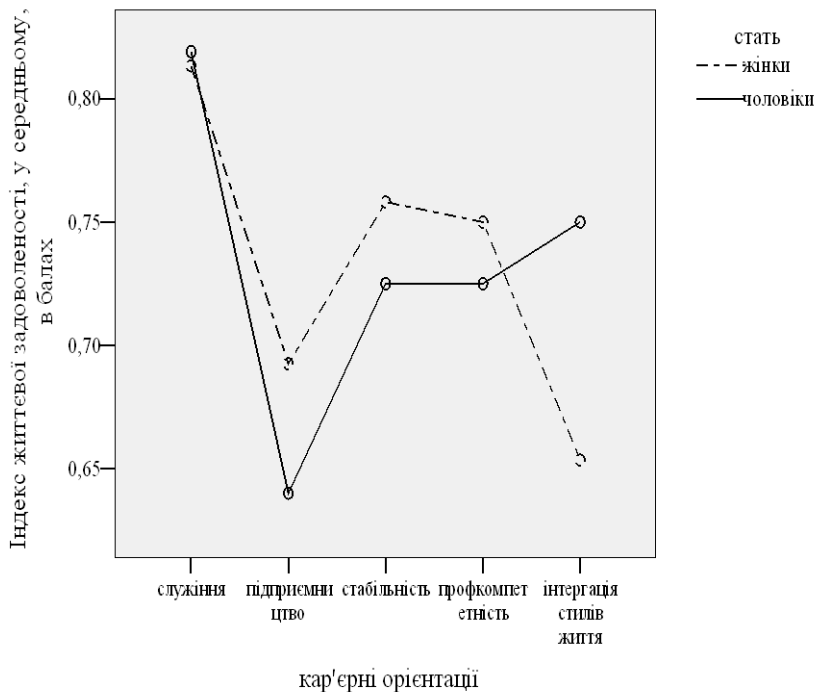

Рис. 1. Особливості життєвої задоволеності керівників закладів загальної середньої освіти залежно від їх кар'єрних орієнтацій

На наступному етапі емпіричного дослідження здійснено контент-аналіз даних авторської методики щодо вільного опису життєвого шляху успішного керівника, за яким визначено ті індикатори успішності, що були значущими для досліджуваних, зокрема, які досягнення вважаються найбільш важливими, які цілі висуваються, чого прагнуть уникнути, які критерії успішності є важливими для даного керівника тощо. З узагальненням результатів було визначено триосновних тенденції в описах досліджуваних (табл. 2).

Як свідчать одержані результати, лише 16,5 % керівників закладів загальної середньої освіти ідентифікують успішність управлінця з самореалізацією і розвитком в усіх сферах життя, 21,6% – з самореалізацією лише в професійній сфері, а переважна більшість управлінців (61,9 %) – з «вертикальною» кар'єрою, здобуттям певних посад. При цьому привертає увагу той факт, що в останньому випадку керівники відзначають суто формальні, зовнішні, «віхи» кар'єрного зростання керівника, як правило, без зазначення ресурсів їх досягнення.

Таблиця 2

Показники шляху успішного керівника (за результатами проєктивної методики вільного опису)

Стислий зміст опису шляху	Кількість досліджуваних (у %)
Самореалізація в усіх сферах життя	16,5
Самореалізація в професії	21,6
Вертикальна кар'єра	61,9

Одержані результати зіставлялися з даними щодо рівнів усвідомлення свого життєвого шляху, визначеного за допомогою методики «Каузометрія», за якою виявлено, що лише близько половини досліджуваних керівників (45,7%) мають високий рівень усвідомлення життєвого шляху, зокрема, виокремлюючи події життєвого шляху, усвідомлюють їх справжню значущість для них особисто, натомість 25,3 % досліджуваних оцінюють значущість подій з їх власного життя доволі неадекватно.

Ураховуючи, що, за В. Чудновським [12], формування життєвої перспективи залежить, насамперед, від особливостей сприйняття теперішнього, минулого і майбутнього, має динамічний характер і відбувається протягом всього життя людини, за методикою «Каузометрія» додатково виявлено особливості часової перспективи управлінців (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл керівників закладів загальної середньої освіти за спрямованістю часової перспективи

Спрямованість часової перспективи	Кількість досліджуваних (у %)
у минуле	72,5
на теперішній час	12,5
у майбутнє	6,6
цілісність сприйняття часу	8,4

На жаль, цілісність сприйняття часу є характерною лише для 8,4% управлінців, переважна їх більшість (72,5% орієнтована в минуле), 12,5% досліджуваних зосереджено на теперішньому часі, а 6,6 – на майбутньому.

Отже, йдеться про недостатньо розвинену здатність управлінців пережити теперішній час в усій його повноті, відчувати нерозривність минулого, теперішнього, майбутнього, що може обмежувати їх незалежність, свободу вибору і, в кінцевому рахунку, несприятливим чином позначатися на їх життєвому шляху.

Про це опосередковано свідчать дані кореляційного аналізу, за яким виявлено прямий, статистично значущий зв'язок між задоволеністю керівників закладів освіти власним життям і його: усвідомленням власного життєвого шляху ($\rho = 0,203$, $p < 0,01$), зорієнтованістю на цілісне сприйняття часу в нерозривному зв'язку минулого, теперішнього й майбутнього ($\rho = 0,376$, $p < 0,01$), на самореалізацію в усіх сферах життя ($\rho = 0,244$, $p < 0,01$) тощо.

Висновки. Таким чином, результати дослідження підтвердили припущення про суб'єктивне благополуччя керівників освітніх організацій як індикатор їх успішного життєвого шляху. Установлено, що найбільш задоволеними життям є керівники з кар'єрною орієнтацією «Служіння», які орієнтовані на самореалізацію в усіх сферах життя, а не лише вертикальну кар'єру; сприймають дійсність у нерозривному зв'язку подій минулого, теперішнього, майбутнього; усвідомлюють їх вплив на свій життєвий шлях.

Одержані результати варто врахувати при розробленні програм психологічного супроводу керівників закладів освіти у контексті сприяння їх успішному життєвому шляху.

Перспективи подальшого дослідження полягають у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці програми психологічного супроводу керівників закладів освіти у контексті сприяння їх успішному життєвому шляху, яке можна здійснити в умовах післядипломної освіти управлінців. Доцільним уявляється дослідження особливостей суб'єктивного благополуччя та успішності життєвого шляху керівників освітніх організацій на рівні вищої та професійної освіти.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. Методологические проблемы психологии. / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 299 с.
2. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах): Вид. друге, доп.. – Житомир: Рута, Волинь, 2008. – 232 с.
3. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Наук. світ, 2008. – 318 с.
4. Бондарчук О. І. Кар'єрні орієнтації керівників освітніх організацій як чинник їх суб'єктивного благополуччя / О. І. Бондарчук // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / НАПН України, Ун-т менедж. освіти ;

голов. ред. В. В. Олійник ; редкол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.] – К. : АТОПОЛ ГРУП, 2016. – Вип. 2(31). – 152 с. – С. 18–28.

5. Кроник А. А. Каузометрия: Методы самопознания психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / А. А. Кроник, Р. А. Ахмеров – М. : Смысл, 2003. – 284 с.

6. Максименко С. Д. Генезис существования личности / С.Д. Максименко. – К. : Издательство ООО «КММ», 2006. – 240 с.

7. Матвієнко О. В. Формування життєвого сценарію молоді / О. В. Матвієнко // Актуальні проблеми психології. Зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Т. 7. Екологічна психологія. Вип. 40 – 2015. – С. 89–97.

8. Панина Н. В. Индекс жизненной удовлетворенности / Н. В. Панина. – М. : Феникс, 2001. – 215 с.

9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб. : Питер, 2002. – 720 с.

10. Технології роботи організаційних психологів; за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К. : ІНКОС, 2005. – С. 320–324.

11. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 376 с.

12. Чудновский В. Э. Проблема становления смысложизненных ориентаций личности // Психологический журнал. – 2004. – Т.25. – № 6. – С. 5–11.

13. Швалб Ю. М. О соотношении категорий «жизненный путь» и «образ жизни» личности / Ю. М. Швалб // Актуальні проблеми психології. Зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Т. 7. Екологічна психологія – Вип. 24. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 274–283.

14. Diener E. New findings and future directions for subjective well-being research / E. Diener // The American psychologist. – 2012; – Vol 67(8) – P. 590–597

15. Pavot W. The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction / W. Pavot, E. Diener // Journal of Positive Psychology. – 2008. – № 3. – P. 137–152.

16. Ryff C. D. Eudaimonic well-being and education: Probing the connections / C.D. Ryff // Well-being and higher education: A strategy for change and the realization of education's greater purposes ; D. W. Harvard (Ed.). – Washington, DC : Bringing Theory to Practice, 2016. – P. 37–48

17. Waterman A. S. The Questionnaire for Eudaimonic Well-Being: Psychometric properties, demographic comparisons, and evidence of validity / Alan S. Waterman, Seth J. Schwartz, Byron L. Zamboanga, Russell D. Ravert,; Michelle K. Williams, V. Bede Agocha, Su Yeong Kim, M. Brent Donnellan // The Journal of Positive Psychology.– 2010. – Vol. 5(1). – P. 41–61.

18. White A. A Global Projection of Subjective Well-being: A Challenge To Positive Psychology? / A. White // Psychtalk. – 2007. – № 56. – P. 17.

Транслітерація

1. Abulkhanova-Slavskaia K. A. Stratehiya zhyzny. Metodolohycheskye problemy psykholohyy. / K. A. Abulkhanova-Slavskaia. – M. : Mysl, 1991. – 299 s.
2. Ball H. O. Oriientyry suchasnoho humanizmu (v suspilnii, osvittii, psykholohichnii sferakh): Vyd. druhe, dop.. – Zhytomyr: Ruta, Volyn, 2008. – 232 s.
3. Bondarchuk O. I. Sotsialno-psykholohichni osnovy osobystisnoho rozvytku kerivnykiv zahalnoosvittikh navchalnykh zakladiv u profesiinii diialnosti : monohrafiia / O. I. Bondarchuk. – K. : Nauk. svit, 2008. – 318 s.
4. Bondarchuk O. I. Karierni orientatsii kerivnykiv osvittikh orhanizatsii yak chynnyk yikh subiektyvnoho blahopoluchchia / O. I. Bondarchuk // Visnyk pisliadyplomnoi osvity : zb. nauk. pr. / NAPN Ukrainy, Un-t menedzh. osvity ; holov. red. V. V. Oliinyk ; redkol. : O. L. Anufrieva [ta in.] – K. : ATOPOL HRUP, 2016. – Vyp. 2(31). – 152 s. – S. 18–28.
5. Kronyk A. A. Kauzometryia: Metody samopoznania psykhdodyahnostyky y psykhoterapyi v psykholohyy zhyznennoho puty / A. A. Kronyk, R. A. Akhmerov – M. : Smysl, 2003. – 284 s.
6. Maksymenko S. D. Henezys sushchestvovanyia lychnosti / S. D. Maksymenko. – K. : Yzdatelstvo OOO «KMM», 2006. – 240 s.
7. Matviienko O. V. Formuvannia zhyttievoho stsenariiu molodi / O. V. Matviienko // Aktualni problemy psykholohii. Zb. nauk. pr. Instytutu psykholohii imeni G. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. – T. 7. Ekolohichna psykholohiia. Vyp. 40 – 2015. – S. 89–97.
8. Panyna N. V. Yndeks zhyznennoi udovletvorennosti / N. V. Panyna. – M. : Fenyks, 2001. – 215 s.
9. Rubynshtein S. L. Osnovy obshechi psykholohiy / S. L. Rubynshtein. – SPb. : Pyter, 2002. – 720 s.
10. Tekhnolohii roboty orhanizatsiinykh psykholohiv; za nauk. red. L. M. Karamushky. – K. : INKOS, 2005. – S. 320–324.
11. Tytarenko T. M. Zhyttieviy svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti / T. M. Tytarenko. – K. : Lybid, 2003. – 376 s.
12. Chudnovskiy V. E. Problema stanovleniia smyslozhyznennykh oryentatsiy lychnosti // Psykholohycheskyi zhurnal. – 2004. – T. 25. – № 6. – S. 5–11.
13. Shvalb Yu. M. O sootnosheniy katehoriy «zhyznenno put» y «obraz zhyzny» lychnosti / Yu. M. Shvalb // Aktualni problemy psykholohii. Zb. nauk. pr. Instytutu psykholohii imeni G. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. – T. 7. Ekolohichna psykholohiia – Vyp. 24. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2010. – S. 274–283.
14. Diener E. New findings and future directions for subjective well-being research / E. Diener // The American psychologist. – 2012; – Vol 67(8) – P. 590–597
15. Pavot W. The Satisfaction With Life Scale and the emerging construct of life satisfaction / W. Pavot, E. Diener // Journal of Positive Psychology. – 2008. – № 3. – P. 137–152.
16. Ryff C. D. Eudaimonic well-being and education: Probing the connections / C. D. Ryff // Well-being and higher education: A strategy for change and the realization of

education's greater purposes ; D. W. Harvard (Ed.). – Washington, DC : Bringing Theory to Practice, 2016. – P. 37–48

17. Waterman A. S. The Questionnaire for Eudaimonic Well-Being: Psychometric properties, demographic comparisons, and evidence of validity / Alan S. Waterman, Seth J. Schwartz, Byron L. Zamboanga, Russell D. Ravert,; Michelle K. Williams, V. Bede Agocha, Su Yeong Kim, M. Brent Donnellan // The Journal of Positive Psychology.– 2010. – Vol. 5(1). – P. 41–61.

18. White A. A Global Projection of Subjective Well-being: A Challenge To Positive Psychology? / A. White // Psychtalk. – 2007. – № 56. – P. 17.

Bondarchuk O. I.

Subjective well-being as an indicator of the successful life path of the leaders of educational organizations

The article presents the results of an empirical study of the features of the subjective well-being of the leaders of educational organizations as an indicator of the success of their life path. The essential features of the studied phenomena are highlighted. A number of socio-psychological problems have been characterized, which can cause difficulties both in successfully deploying the life way of managers and in experiencing a corresponding sense of subjective well-being.

The empirical referents of subjective well-being and successful life of the leaders of educational organizations, as well as the corresponding methods of their research, are determined.

Empirical data on the levels of subjective well-being of the leaders of educational organizations on their empirical referents are given – life satisfaction, interest in life, consistency in achieving life goals, a positive assessment of one's own qualities and actions, the general background of mood etc. Based on the results of analysis of variance, the highest satisfaction with the life of service-oriented managers was established (who works for the benefit of other people on a humanistic basis).

The features of life satisfaction and, accordingly, the subjective well-being of managers, depending on their career orientations; degree of orientation to self-realization in all spheres of life, and not just vertical career; the ability to perceive reality in the inextricable connection of events of the past, present, future; awareness of their influence on their life path and its success, are highlighted.

The research prospects are determined, associated primarily with the feasibility of theoretical substantiation, development and testing of the program of psychological support for managers in the context of facilitating their successful life path.

Keywords: *subjective well-being, managers of educational organizations, life path of personality, satisfaction with life*

Бондарчук Олена Іванівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології управління ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», м. Київ.